

VENDIM
Nr. 35, datë 1.11.2021

NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:

Vitore Tusha	kryetare;
Elsa Toska	anëtare;
Marsida Xhaferllari	anëtare;
Fiona Papajorgji	anëtare;
Altin Binaj	anëtar;
Sonila Bejtja	anëtare;
Përparim Kalo	anëtar,

me sekretare Belma Lleshi, në datën 28.10.2021, mori në shqyrtim në seancë plenare, mbi bazë dokumentesh, çështjen me nr. 7 (S) të Regjistrit Themeltar, që u përket:

KËRKUES: Selman Gazidedja

SUBJEKT I INTERESUAR: Drejtoria Rajonale e Sigurimeve Shoqërore, Tiranë

OBJEKTI: Konstatimi i shkeljes së aksesit në një gjykatë të caktuar me ligj.

Konstatimi i shkeljes së afatit të arsyeshëm dhe përshpejtimi i procedurave në gjykimin e çështjes administrative nr. 31003-00307-00-2018 akti, datë regjistrimi 7.2.2018 dhe çështjes nr. 8/3 regjistri, datë 18.9.2020 në Gjykatën e Lartë të Republikës së Shqipërisë.

Konstatimi i mungesës së një mjeti efektiv për konstatimin, dëmshpërblimin dhe përshpejtimin e procedurave të sipërpërmendura.

BAZA LIGJORE: Nenet 42, pika 2, 131, pika 1, shkronja “f” dhe 134, pika 1, shkronja “i”, të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë; nenet 6, pika 1, dhe 13, të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (KEDNJ); ligji nr. 8577, datë 10.2.2000, “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar (*ligji nr. 8577/2000*).

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoi relatorin e çështjes Përparim Kalo, mori në shqyrtim pretendimet me shkrim të kërkuarit, i cili kërkoi pranimin e kërkesës, si dhe diskutoi çështjen në tërësi,

VËREN:

I

Rrethanat e çështjes

1. Kërkuarisi i është miratuar pension i veçantë si minator nëntoke, me vjetërsi pune të përgjithshme 28 vjet, në masën 8,536 lekë, duke filluar prej datës 1.4.2001, me vendimin nr. 1243, datë 3.9.2001, të Drejtorisë Rajonale e Sigurimeve Shoqërore Dibër (DRSSH). Me ndryshimin e vendbanimit nga Bulqiza në Tiranë në vitin 2002, kërkuarisi ka kërkuar kalimin e pensionit në Tiranë.

2. Në datën 19.3.2015 kërkuarisi i është drejtuar Agjencisë Lokale të Sigurimeve Shoqërore, Tiranë për lidhjen e pensionit të pleqërisë, por nuk ka marrë përgjigje dhe, në vijim, e ka përsëritur kërkesën në datën 15.4.2016, duke iu drejtuar DRSSH-së, Tiranë.

3. Në datën 6.5.2016, DRSSH-ja, Tiranë i ka përcjellë kërkuarisi vendimin nr. 398/2, datë 15.1.2016, “Për mbylljen e trajtimit të veçantë, caktimin e masës si debitor dhe refuzimin e së drejtës për përfitim pensioni pleqërie”, marrë sipas ligjit nr. 150/2014, “Për pensionet e punonjësve që kanë

punuar në miniera, në nëntokë”, pasi, nga verifikimet e kryera, ka konstatuar se ai nuk ka punuar 11 vjet e 6 muaj, afat i përcaktuar për përfitimin e pensionit, sipas nenit 2 të ligjit nr. 8685, datë 9.11.2000, “Për një trajtim të veçantë të punonjësve që kanë punuar në miniera, në nëntokë”, të ndryshuar, por vetëm 10 vjet e 5 muaj e 16 ditë. Për këtë arsye atij i është refuzuar kërkesa për përfitim pensioni pleqërie, si dhe është shpallur debitor për shumat e tepërta, të përfituara nga data 1.4.2001 deri në datën 10.7.2012.

4. Kërkuesi ka paraqitur padi kundër vendimit të mësipërm të DRSSH-së Tiranë në Gjykatën Administrative të Shkallës së Parë Tiranë, e cila, me vendimin nr. 4969 (80-2016-5012), datë 25.10.2016, ka vendosur: *“Pranimin e padisë. Shfuqizimin e aktit administrativ “Vendim nr. D për mbylljen e pensionit”, datë 10.7.2015 të DRSSH Tiranë dhe për shpalljen debitor të paditësit Selman Gazidedja, në shumën 2.102.069 (dy milionë e njëqind e dy mijë e gjashtëdhjetë e nëntë) lekë, si akt administrativ i pabazuar në ligj. Detyrimin e palës së paditur, DRSSH, t’i caktojë paditësit Selman Gazidedja, pensionin e pleqërisë sipas ligjit, si punonjës nëntoke miniere, nga data e paraqitjes së kërkesës, 1.1.2015 e në vazhdim...”*.

5. Për ankimin e DRSSH-së, Gjykata Administrative e Apelit, me vendimin nr. 4685, datë 9.11.2017, ka vendosur: *“Ndryshimin e vendimit nr. 4969 (80-2016-5012), datë 25.10.2016, të Gjykatës Administrative të Shkallës së Parë Tiranë. Pranimin e pjesës së padisë së paditësit Selman Gazidedja. Shfuqizimin pjesërisht të vendimit për mbylljen e pensionit të datë 10.7.2015, lidhur me shpalljen debitor të paditësit Selman Gazidedja, për përfitimet e tërhequra për periudhën nga data 1.4.2001 deri në datën 10.7.2012. Rrëzimin e padisë për pjesën tjetër të kërkesës...”*.

6. Kërkuesi ka paraqitur rekurs në Gjykatën e Lartë, i cili është regjistruar me nr. 31003-00307-00-2018 akti, datë regjistrimi 7.2.2018 dhe meqenëse çështja nuk po gjykohej, ai i është drejtuar sërish asaj në datën 18.9.2020 për konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm dhe përshpejtimin e procedurave të gjykimit të çështjes, bazuar në nenet 399/1-399/12 të Kodit të Procedurës Civile (KPC).

7. Me shkresën nr. 1919/1 prot., datë 9.9.2020 *“Kthim kërkesë për konstatim shkelje afati të arsyeshëm”*, kancelari i Gjykatës së Lartë ka njoftuar kërkuesin se kërkesa për konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm dhe përshpejtimin e procedurave nuk është nënshkruar nga një avokat i autorizuar me akt përfaqësimi, kriter i parashikuar në nenin 474 të KPC-së dhe, në këto kushte, ia ka kthyer atë për plotësim.

8. Në datën 18.9.2020 kërkuesi e ka paraqitur sërish në Gjykatën e Lartë kërkesën për konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm dhe përshpejtimin e procedurave, tashmë të nënshkruar prej tij dhe avokatit, por ajo nuk është gjykuar ende.

9. Me shkresën nr. 1010/1 prot., datë 1.4.2021 të kancelarit të Gjykatës së Lartë, në vijim të një kërkesë tjetër të kërkuesit për marrje informacioni lidhur me statusin e rekursit dhe të kërkesës për konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm dhe përshpejtimin e procedurave, ai është njoftuar se të dyja çështjet ndodhen në fazën e studimit, në pritje për t’u shqyrtuar në dhomë këshillimi nga kolegjet përkatëse të Gjykatës së Lartë.

10. Në datën 26.4.2021, kërkuesi i është drejtuar Gjykatës Kushtetuese (Gjykata), duke pretenduar cenimin e së drejtës për proces të rregullt ligjor, sipas objektit të kërkesës. Kolegji i Gjykatës në datën 21.5.2021 ka vendosur kalimin e çështjes për shqyrtim paraprak në Mbledhjen e Gjyqtarëve të Gjykatës, e cila në datën 28.6.2021 ka vendosur kalimin e çështjes për shqyrtim në seancë plenare, mbi bazë të dokumenteve.

II

Pretendimet në Gjykatën Kushtetuese

11. **Kërkuesi** i është drejtuar Gjykatës, duke parashtruar përmbledhtazi se janë cenuar:

11.1 *E drejta e aksesit dhe gjykimi nga një gjykatë e caktuar me ligj*, pasi kërkesa për përshpejtimin e procedurave nga ana e kancelarit të Gjykatës së Lartë i është kthyer pa veprime. Çështja konkrete nuk është shqyrtuar nga një gjyqtar, në kundërshtim me përcaktimet e nenit 57 të ligjit nr. 49/2012,

“Për gjykatat administrative dhe mosmarrëveshjet administrative”, të ndryshuar (*ligji nr. 49/2012*). Edhe sipas nenit 154/a, pika 3, të KPC-së kthimi i kërkesës pa veprime bëhet nga gjyqtari i vetëm, detyrim që përfshin edhe Gjykatën e Lartë. Përdorimi i termit “nëse” në nenin 399/5 të KPC-së do të thotë se kërkesa mund të bëhet (pra, edhe të nënshkruhet) nga vetë kërkuuesi dhe, nëse bëhet nga avokati, kërkohej akt përfaqësimi. Sipas kërkuuesit, kancelari i Gjykatës së Lartë ka bërë interpretimin në themel, duke shkelur kështu nenin 399/5 të KPC-së, që është edhe ligji i posaçëm për procedurat në fjalë, pasi ka vendosur gjykimin e çështjes në dhomë këshillimi, duke marrë atributet e gjykatës së caktuar me ligj. Sipas kërkuuesit, edhe KPC-ja në nenet 482 dhe 482/a përcakton gjykatën si organin që vendos nëse çështja do të shqyrtohet në dhomë këshillimi ose në seancë.

11.2 *E drejta për mjet ligjor efektiv për përshpejtimin e procedurave*, pasi rekursi është regjistruar në Gjykatën e Lartë më 7.2.2018 dhe prej më shumë se 3 vjetësh e 8 muajsh nuk ka ende një vendimmarje. Kërkuuesi pretendon se Gjykata e Lartë e ka objektivisht të pamundur nga ana procedurale që ta shqyrtojë ankimin për shkeljen e afatit dhe ndreqjen e pasojave. Sipas tij, edhe pse emërimi i gjyqtarëve të rinj mund të sjellë krijimin e një kolegji të ri në Gjykatën e Lartë, i cili do të shqyrtojë kërkesat për konstatimin e shkeljeve të afatit të arsyeshëm, kjo nuk e ndryshon thelbin e kërkesës, pasi efektiviteti i mjetit juridik vlerësohet nga momenti i paraqitjes së saj, çka do të thotë se Gjykata e Lartë nuk është mjet efektiv për zgjidhjen e pretendimeve që lidhen me shkeljen e afateve procedurale.

11.3 *E drejta për gjykim brenda afatit të arsyeshëm nga Gjykata e Lartë*, pasi as rekursi për themelin e çështjes dhe as kërkesa për përshpejtimin e gjykimit nuk janë gjykuar brenda afateve. Në nenin 399/2 të KPC-së është përcaktuar afati 1 vit si i arsyeshëm për shqyrtimin e çështjeve në shkallë të parë dhe në apel. Ndonëse dispozita nuk ka parashikuar afat specifik për çështjet administrative që gjykohen nga Gjykata e Lartë, kjo mungesë parashikimi nuk e bën të pazbatueshme procedurën e kërkesës për konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm, pasi në këtë rast gjen zbatim afati i përcaktuar nga neni 60, pika 2, i ligjit nr. 49/2012. Çështja është regjistruar në Gjykatën e Lartë në datën 7.2.2018 dhe deri në paraqitjen e kërkesës për konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm kanë kaluar mbi 3 vjet dhe ajo nuk ka kryer asnjë veprim tjetër, përveçse ka caktuar gjyqtarin relator. Në tejkalimin e afatit të arsyeshëm nuk ka ndikuar asnjë prej rrethanave, të parashikuara në nenin 399/2 të KPC-së dhe nuk mund të shërbejë si justifikim as reforma në drejtësi me pasojat e saj, përfshirë procesin e rivlerësimit të gjyqtarëve.

12. **Subjekti i interesuar**, DRSSH-ja, Tiranë, nuk ka paraqitur prapësime, edhe pse është njoftuar rregullisht.

III

Vlerësimi i Gjykatës Kushtetuese

A. Për legjitimitimin e kërkuuesit

13. Kërkuuesi pretendon se i është cenuar e drejta e aksesit dhe gjykimit nga një gjykatë e caktuar me ligj, për shkak të kthimit pa veprime të kërkesës për konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm dhe përshpejtimin e procedurave nga ana e kancelarit të Gjykatës së Lartë, si dhe për faktin se ai ka vendosur gjykimin e çështjes në dhomë këshillimi, duke marrë atributet e gjykatës së caktuar me ligj. Ai pretendon se mjetet e parashikuara nga legjislacioni në fuqi për mbrojtjen e kësaj të drejte nuk janë efektive dhe se nuk ka mjete të tjera në dispozicion, duke kërkuar edhe konstatimin e mungesës së mjetit efektiv për konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm, dëmshpërblimin dhe përshpejtimin e procedurave, të garantuar në nenin 13 të KEDNJ-së, të lidhur me nenin 6, paragrafi 1, të saj, si dhe nenin 42 të Kushtetutës. Gjithashtu, kërkuuesi pretendon se ka pasur një cenim të së drejtës për proces të rregullt ligjor si pasojë e mosgjykimit të çështjes brenda një afati të arsyeshëm, lidhur me procedurat në Gjykatën e Lartë.

14. Çështja e legjitimitimit (*locus standi*) është vlerësuar nga Gjykata Kushtetuese si një ndër aspektet kryesore që lidhet me iniciimin e një procesi kushtetues. Sipas neneve 131, pika 1, shkronja

“F” dhe 134, pika 1, shkronja “i” dhe pika 2, të Kushtetutës, si dhe nenit 71 të ligjit nr. 8577/2000, çdo individ, person fizik ose juridik, subjekt i së drejtës private dhe publike, mund të vërë në lëvizje Gjykatën Kushtetuese për gjykimin përfundimtar të ankesave kundër çdo akti të pushtetit publik ose vendimi gjyqësor, që cenon të drejtat dhe liritë themelore të garantuara në Kushtetutë.

15. Ankimi kushtetues individual, në vijim të dispozitave kushtetuese, rregullohet edhe nga dispozitat e ligjit nr. 8577/2000, i cili në nenin 71/a përcakton si kritere legjitimimi shterimin e mjeteve juridike, paraqitjen e kërkesës brenda afatit përkatës, ardhjen drejtpërdrejt e realisht të pasojave, si dhe mundësinë për rivendosjen e së drejtës së shkelur. Këto kritere janë kumulative.

16. Në analizë të përmbushjes së kriterit *ratione personae*, në kuptim të neneve 131, pika 1, shkronja “F”, 134, pika 1, shkronja “i” dhe 134, pika 2, të Kushtetutës, Gjykata vëren se kërkuesi legjitimohet për paraqitjen e kërkesës pranë saj, pasi ka qenë palë në procesin gjyqësor, për të cilin ka ngritur pretendime në këtë Gjykatë dhe ka interes të drejtpërdrejtë.

17. Një kriter tjetër paraprak, që duhet të përmbushet nga individi përpara se t’i drejtohet Gjykatës, lidhet me *shterimin e mjeteve juridike efektive*, që përcaktohet nga nenet 131, pika 1, shkronja “F” dhe 134, pika 1, shkronja “i”, të Kushtetutës, si dhe neni 71/a, pika 1, shkronja “a”, i ligjit nr. 8577/2000. Shterimi i mjeteve përbën parakusht që duhet përmbushur nga kërkuesi, i cili para se t’i drejtohet Gjykatës duhet të vërtetojë se ka përdorur të gjitha mjetet juridike të njohura nga ligji dhe të mjaftueshme për të rivendosur të drejtat e shkelura. Mjetet juridike shterojnë kur në varësi të rrethanave të çështjes, rregullat procedurale nuk parashikojnë mjete të tjera ankimi (*shih vendimin nr. 38, datë 25.4.2017, të Gjykatës Kushtetuese*).

18. Gjithashtu, Gjykata ka pohuar se kërkuesi duhet t’i ketë përdorur të gjitha mjetet juridike në dispozicion për mbrojtjen e së drejtës kushtetuese të pretenduar jo vetëm formalisht, por edhe në kuptimin substancial. Duke qenë se mjeti juridik mund të jetë i ndryshëm, në varësi të llojit të ankimit, efektiviteti i tij vlerësohet jo thjesht nga fakti që është parashikuar me ligj, por edhe nga zbatueshmëria e tij (*shih vendimet nr. 33, datë 1.11.2021; nr. 31, datë 4.10.2021, të Gjykatës Kushtetuese*).

19. Thënë ndryshe, ky rregull nënkupton se kërkuesi duhet të shterojë vetëm mjetet juridike “efektive”, para se t’i drejtohet Gjykatës Kushtetuese, në kuptimin e shterimit vetëm të atyre mjeteve juridike, të afta për të rivendosur të drejtën, që pretendohet se është shkelur. Në të kundërt, vetë Gjykata rrezikon të mos konsiderohet si një “mjet efektiv” (*shih vendimin nr. 33, datë 1.11.2021, të Gjykatës Kushtetuese*).

20. Sipas GJEDNJ-së, mjeti juridik përshpejtues është “efektiv” nëse përshpejton vendimmarrjen e gjykatës në fjalë. Ajo, gjithashtu, ka theksuar rëndësinë e parimit të subsidiaritetit, i cili bën të mundur shmangien që individët t’i drejtohen sistematikisht kësaj gjykate për pretendime që mund të shqyrtohen më mirë brenda sistemit juridik kombëtar. Prandaj, aty ku ligjvënësi ose gjykatat vendase kanë marrë përsipër të luajnë rolin e duhur të tyre, duke parashikuar një mjet juridik të brendshëm, kësaj gjykate do t’i duhet të vlerësojë nëse mjeti është ose jo efektiv (*shih Scordino kundër Italisë (nr. 1) [GC], 29 mars 2006, §§ 184, 188–189*).

21. Në rastin konkret, Gjykata do të vlerësojë nëse kërkuesi i ka shteruar mjetet juridike në dispozicion dhe nëse këto kanë qenë efektive, për të garantuar të drejtën e individit për gjykim brenda një afati të arsyeshëm. Në këtë këndvështrim, Gjykata do të shqyrtojë pretendimet e kërkuetit për mungesën e mjetit efektiv të përshpejtimit të procedurave që ajo ka ngritur, në kuptim të nenit 13 të KEDNJ-së, si dhe për cenimin e aksesit dhe të gjykatës së caktuar me ligj në këtë lloj procedure.

22. Sipas të dhënave të Gjykatës së Lartë, rezulton se rekursi i kërkuetit është regjistruar në datën 7.2.2018, por nuk ka ende një vendimmarrje për të. Gjithashtu, kërkuesi ka paraqitur një kërkesë në Gjykatën e Lartë me objekt konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm dhe përshpejtimit të procedurave gjyqësore në gjykimin e çështjes, fillimisht në datën 2.9.2020 dhe më pas në datën 18.9.2020, e regjistruar në po atë datë, për të cilën deri në ditën e shqyrtimit të kësaj çështjeje pranë Gjykatës, nuk ishte caktuar ende një datë shqyrtimi.

23. Gjykata në jurisprudencën e saj e ka legjitimuar individin për paraqitjen e kërkesave me objekt për mosgjykimin e çështjeve brenda një afati të arsyeshëm, edhe kur për to nuk ishte dhënë një vendim përfundimtar, ose për mosekzekutimin e vendimit brenda afatit të arsyeshëm, në kuptim të së drejtës për një proces të rregullt ligjor, për shkak se legjislacioni nuk parashikonte mjete të tjera juridike efektive për mbrojtjen e kësaj të drejte kushtetuese (*shih vendimet nr. 22, datë 29.4.2021; nr. 16, datë 16.3.2021; nr. 69, datë 17.11.2015; nr. 12, datë 5.3.2012, të Gjykatës Kushtetuese*).

24. Në datën 30.3.2017, ligjvënësi ka miratuar ligjin nr. 38/2017, “Për disa ndryshime në Kodin e Procedurës Civile”, i cili ka përfshirë dispozita të reja në KPC për afatet e arsyeshme të përfundimit të hetimit, gjykimit ose ekzekutimit të një vendimi të formës së prerë, nenet 399/1–399/12. Me hyrjen në fuqi të këtyre ndryshimeve në datën 5.11.2017, Gjykata ka vlerësuar se legjislacioni vendas parashikon tashmë një mjet juridik ankimi efektiv, i cili garanton si përsheptimin e procesit gjyqësor, ashtu edhe dëmshpërblimin, pra ofron një rezultat konkret në drejtim të rivendosjes së të drejtës së shkelur për proces gjyqësor brenda afateve të arsyeshme ligjore (*shih vendimin nr. 80, datë 18.12.2017, të Gjykatës Kushtetuese*).

25. GJEDNJ-ja ka arritur në përfundimin se mjeti juridik, i parashikuar në nenet 399/1 e vijuese të KPC-së në parim është efektiv, por, që të jetë i tillë edhe në praktikë, kërkesa për konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm dhe përsheptimin e procedurave, në bazë të nenit 399/6, pika 1, të KPC-së, duhet të shqyrtohet me shpejtësi nga gjykata (*shih Bara dhe Kola kundër Shqipërisë, 12 tetor 2021, §§ 107 dhe 119*).

26. Po në këtë vendim, për sa i përket shqyrtimit nëse mjeti juridik ishte efektiv në praktikë, GJEDNJ-ja ka konstatuar se pas hyrjes në fuqi të mjetit përsheptues/parandalues më 5 nëntor 2017, në bazë të neneve 399/6, pika 1, e vijuese të KPC-së (dispozitat e reja), në rastin e kërkuarit nuk është efektiv, pasi nuk i ka shërbyer qëllimit të përsheptimit të procedurave në Gjykatën e Lartë ose parandalimit të tejzgjatjes së tyre në mënyrë të paarsyeshme. Për më tepër, kërkuari nuk ka pasur mundësi të kërkojë as kompensim për kohëzgjatjen e atyre procedurave, në bazë të pikës 3 të nenit 399/6 të KPC-së, për shkak të mungesës së konstatimit të cenimit të gjykimit brenda një “afati të arsyeshëm” (*po aty, §§ 121-123*). Pavarësisht kësaj, GJEDNJ-ja është shprehur se qëndrimi i saj në këtë vendim mund të bëhet objekt rishikimi në të ardhmen, në varësi të kapaciteteve të gjykatave vendase për të zhvilluar dhe mbajtur një jurisprudencë të qëndrueshme për zbatimin e mjetit juridik, në përputhje me kriteret e KEDNJ-së (*po aty, § 120*).

27. Gjykata rithekson se mjetet e parashikuara nga nenet 399/1 e vijuese të KPC-së, në parim, janë efektive, pasi plotësojnë standardet lidhur me mjetin efektiv përsheptues dhe dëmshpërblyes. Për sa i takon efektivitetin të tyre në praktikë, Gjykata, në këndvështrim të kriterit të shterimit të mjeteve juridike efektive, të parashikuar nga neni 131, pika 1, shkronja “P”, i Kushtetutës, vlerëson se duhen shqyrtuar nën dritën e rrethanave të çdo rasti konkret. Edhe sipas GJEDNJ-së, kur vlerësohet efektiviteti i një mjeti juridik që lidhet me tejzgjatjen e procedurave ka rëndësi të përcaktohet nëse kërkuarit i garantohet zhdëmtim i drejtpërdrejtë dhe i shpejtë sesa mbrojtje e tërthortë e të drejtave për proces të rregullt ligjor (*shih Bara dhe Kola kundër Shqipërisë, 12 tetor 2021, § 76*). Në këtë aspekt, Gjykata mban në konsideratë edhe faktin se për zbatimin e mjeteve juridike të parashikuara nga KPC-ja për konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm dhe përsheptimin e procedurave, nuk ka ende një qëndrim të konsoliduar nga gjykatat e juridiksionit të zakonshëm, duke qenë se janë rregulla relativisht të reja (*shih vendimin nr. 33, datë 1.11.2021, të Gjykatës Kushtetuese*).

28. Përveç sa më sipër, Gjykata ka theksuar se gjykatat e zakonshme, gjatë zbatimit të dispozitave procedurale dhe shqyrtimit të kërkesave për përsheptim, duhet të shmangin formalizmat e tepruar dhe t’i shqyrtojnë këto lloj kërkesash me përparësi, përndryshe ky mjet juridik do të humbiste qëllimin për të cilin është miratuar nga ligjvënësi. Në këtë aspekt, gjykatat, në shqyrtimin e këtyre kërkesave, duhet të kenë parasysh kriteret e tilla, si: lloji i së drejtës objekt kërkitimi dhe natyra e çështjes së themelit për të cilën kërkohet përsheptimi, dëmi i mundshëm që mund t’i vijë kërkuarit, kohëzgjatja e çështjes në shkallë të zakonshme të gjykimit, organizimi i brendshëm i punës në

gjykatë, si dhe çdo kriter i rëndësishëm, me qëllim që të mos cenohet thelbi i së drejtës (*shih vendimin nr. 33, datë 1.11.2021, të Gjykatës Kushtetuese*).

29. Duke iu kthyer rastit konkret, Gjykata vëren se deri në zhvillimin e seancës plenare mbi bazën e dokumenteve në datën 28.10.2021, Gjykata e Lartë nuk e kishte marrë ende në shqyrtim kërkesën për përshpejtim të rekursit, të paraqitur nga kërkuesi, bazuar në nenet 399/6 e vijuese të KPC-së në datën 18 shtator 2020. Kjo kërkesë për përshpejtim, sipas nenit 399/7 të të njëjtit kod, duhej të shqyrtohej nga Gjykata e Lartë në dhomë këshillimi brenda 45 ditëve. Po ashtu, Gjykata konstaton se veprimi administrativ për kthimin e kërkesës për përshpejtim nga kancelari i Gjykatës së Lartë, për t'u nënshkruar nga një avokat, nuk ka mbajtur në konsideratë ndryshimin e këtyre kërkesave nga rekursi, në pikëpamje të përmbajtjes, të aksesit dhe sidomos të shpejtësisë që duhet të karakterizojë marrjen në shqyrtim të tyre. Thënë ndryshe, kërkesat për përshpejtim janë trajtuar njësoj si procedurat e zakonshme të gjykimit.

30. Gjykata vlerëson se veprimi administrativ i kancelarit të Gjykatës së Lartë me shkresën e tij nr. 1919/1 prot., datë 9.9.2020 "*Kthim kërkesë për konstatim shkelje afati të arsyeshëm*", ka qenë një faktor shtesë që ka ndikuar në vonesat e shkaktuara në shqyrtimin e kërkesës së kërkuarit për konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm dhe përshpejtimin e procedurave.

31. Në vijim, Gjykata evidenton se Gjykata e Lartë ka rifilluar të funksionojë në datën 11 mars 2020 me krijimin e një trupi gjyqësor me 3 gjyqtarë, gjë që vështirësonte shqyrtimin me shpejtësi të kërkesës për përshpejtim, pasi, në bazë të nenit 399/6, pika 1, shkronja "c", të KPC-së, këto kërkesa shqyrtohen nga një kolegji tjetër i Gjykatës së Lartë nga ai që shqyrton çështjen e themelit. Megjithatë, Gjykata konstaton se ndonëse numri i gjyqtarëve në Gjykatën e Lartë është rritur në vijim, në mars 2021 funksiononte me 7 gjyqtarë dhe prej korrikut 2021 funksionon me trup prej 9 gjyqtarësh, sërish kërkesa për përshpejtim, e paraqitur nga kërkuesi, nuk është marrë në shqyrtim.

32. Për sa më lart, Gjykata vlerëson se nga paraqitja e kërkesës për përshpejtim deri në ditën e seancës plenare ka kaluar një kohë relativisht e gjatë. Gjykata thekson se nëse një kërkesë përshpejtimi nuk shqyrtohet me shpejtësi, ajo humbet qëllimin e saj për shkak të natyrës së këtyre procedurave, të cilat janë të ndryshme nga një procedurë e zakonshme gjykimi. Për këtë arsye, Gjykata do të ndalet veçanërisht të sjellja e autoriteteve që ndikon në shpejtësinë e gjykimit në rastin konkret.

33. Gjykata e Lartë, me shkresën nr. 2081/1 prot., datë 22.6.2021, ka informuar Gjykatën se janë 18 çështje të regjistruara për konstatim shkeljeje afati dhe përshpejtim të procedurave, për sa u përket mosmarrëveshjeve që janë në gjykim, të cilat ndodhen në fazën e studimit. Gjykata, referuar faqes zyrtare të Gjykatës së Lartë, konstaton se janë arsyetuar disa vendime me objekt konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm dhe përshpejtimin e procedurave për mosmarrëveshje në këtë gjykatë (*shih vendimin nr. 33, datë 1.11.2021, të Gjykatës Kushtetuese*).

34. Gjykata, referuar *Raportit mbi gjendjen e sistemit gjyqësor dhe veprimtarinë e Këshillit të Lartë Gjyqësor për vitin 2020*, vëren se KLGJ-ja ka marrë masa për uljen e numrit të çështjeve të prapambetura dhe rritjen e efikasitetit në Gjykatën e Lartë, duke angazhuar personel ndihmës dhe duke marrë masa të tjera për këtë qëllim. Edhe në shkresën e Gjykatës së Lartë, dërguar për informacion Gjykatës, rezulton se Gjykata e Lartë ka marrë hapa konkretë duke parashikuar një sërë masash me qëllim uljen e numrit të çështjeve të prapambetura brenda një kohe sa më të shpejtë, si: rritja e kapaciteteve njerëzore, inventarizimi i çështjeve, përpunimi deri në shqyrtimin e tyre, si dhe përgatitja e planeve të veprimit me qëllim shqyrtimin e çështjeve sipas kronologjisë kohore dhe specifikës së çështjes.

35. Ndërkohë që Gjykata i ka vlerësuar masat e mësipërme që janë marrë nga autoritetet përkatëse, të cilat së bashku me mjetin përkatës të përshpejtimin të proceseve të gjykimit i shërbejnë qëllimit të rritjes së efektivitetit të veprimtarisë gjyqësore, ajo thekson se ky mjet mund të jetë efektiv në rrethana të zakonshme të organizimit dhe funksionimit të sistemit gjyqësor. Në rastin konkret ngrihen dyshime për mundësitë që mjeti përshpejtues ka për t'iu përgjigjur në shkallën e duhur nevojës së të drejtës së individëve për gjykim brenda afatit të arsyeshëm në raport me mundësitë

reale të sistemit gjyqësor, për shkak të vëllimit të lartë të çështjeve, si dhe burimeve njerëzore dhe infrastrukture të tij në tërësi (*shih vendimin nr. 33, datë 1.11.2021, të Gjykatës Kushtetuese*).

36. Duke pasur parasysh situatën e mësipërme, Gjykata ka marrë në konsideratë tashmë përpjekjet e autoriteteve shqiptare për përmirësimin e legjislacionit për të parashikuar mjete juridike efektive për kohëzgjatjen e procedurave gjyqësore, si dhe veprimet e ndërmarra nga KL GjJ-ja dhe Gjykata e Lartë për uljen e numrit të çështjeve për shqyrtim në Gjykatën e Lartë. Megjithatë, ajo ka vlerësuar se Gjykata e Lartë, duke konsideruar natyrën e çështjes së themelit, ngarkesën e kolegjit përkatës dhe ngarkesën e gjyqtarit relator, mund të gjendet në vështirësi për të respektuar afatet ligjore. Pavarësisht këtyre elementeve, Gjykata e Lartë ka detyrimin të sillet në atë mënyrë që kërkesa për përshpejtim të mos e humbasë qëllimin e saj dhe individit të mos i cenohet në thelb e drejta për mjet juridik efektiv (*shih vendimin nr. 33, datë 1.11.2021, të Gjykatës Kushtetuese*).

37. Në rastit konkret, Gjykata çmon se kërkesa për përshpejtim, e paraqitur nga kërkuesi, nuk është marrë në shqyrtim me shpejtësi nga Gjykata e Lartë, që do të thotë se ky mjet juridik nuk i ka shërbyer qëllimit të tij - përshpejtimit të procedurave ose parandalimit të tejzgjatjes së paarsyeshme të shqyrtimit të rekursit të kërkuesit para saj. Me fjalë të tjera, mjeti juridik “kërkesa për përshpejtim”, që kërkuesi ka pasur në dispozicion, sipas nenit 399/6 të KPC-së, nuk ka qenë *efektiv*, për rrjedhojë Gjykata vlerëson se kërkuesi e ka përmbushur kriterin e shterimit të mjetit juridik¹.

38. Për sa i përket pretendimit të kërkuesit për shpërblimin e dëmit të shkaktuar për shkak të mosshqyrtimit të çështjes brenda një afati të arsyeshëm, në parashtrimet e tij ka kërkuar caktimin e një shpërblimi të drejtë, si dhe detyrimin e Këshillit të Ministrave për të siguruar ekzekutimin e vendimit ose caktimin e një organi tjetër të ngarkuar me zbatimin e tij. Gjykata vlerëson se, bazuar në nenin 131 të Kushtetutës, ky pretendim i kërkuesit nuk bën pjesë në juridiksionin e saj.

39. Në lidhje me kriterin tjetër, atë të respektimit të afatit të paraqitjes së kërkesës, bazuar në nenin 71/a, pika 1, shkronja “b”, të ligjit nr. 8577/2000, Gjykata vëren se në kushtet e një shkeljeje që vazhdon të ekzistojë, pavarësisht se nuk ka vendim përfundimtar për kërkesën për konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm dhe përshpejtimin e procedurave, kërkuesit i lind e drejta t’i drejtohet Gjykatës në çdo kohë përgjatë periudhës që shkelja vazhdon. Në rastin konkret afati është tejkaluar dhe, në këtë kuptim, kërkuesi legjitimohet edhe *ratione temporis*.

40. Për sa i takon legjitimitetin *ratione materiae*, Gjykata vlerëson se në vështirim të neneve 42 dhe 131, pika 1, shkronja “F”, të Kushtetutës, pretendimi për kohëzgjatjen e paarsyeshme të procesit të themelit përbën objekt vlerësimi për kontrollin kushtetues.

B. Për shqyrtimin e çështjes brenda një afati të arsyeshëm

41. Kërkuesi pretendon se i është cenuar e drejta e gjykimit brenda një afati të arsyeshëm, në veçanti në Gjykatën e Lartë, e garantuar në nenin 42 të Kushtetutës dhe nenin 6 të KEDNJ-së, për sa i përket procesit të themelit të çështjes.

42. Sipas nenit 42 të Kushtetutës, kushdo, për mbrojtjen e të drejtave, lirive dhe interesave të tij kushtetues dhe ligjorë, ose në rastin e akuzave të ngritura kundër tij, ka të drejtën e një gjykimi të drejtë dhe publik brenda një afati të arsyeshëm nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme e caktuar me ligj.

43. Sipas jurisprudencës së Gjykatës, e drejta për një proces të rregullt ligjor, pjesë e të cilit është edhe gjykimi brenda një afati të arsyeshëm, luan një rol qendror në sistemin e mbrojtjes së të drejtave të njeriut (*shih vendimin nr. 18, datë 19.7.2005, të Gjykatës Kushtetuese*). Kjo dispozitë vendos detyrimin për organizimin e sistemit ligjor në mënyrë të tillë që gjykatat të plotësojnë kërkesat e standardeve për një proces të rregullt ligjor, përfshirë këtu edhe atë të gjykimit brenda afatit të arsyeshëm. Në këtë drejtim, gjykatat kanë për detyrë të sigurojnë që të gjitha subjektet që marrin pjesë në proces të sillen në mënyrë që të evitojnë çdo vonesë të panevojshme (*shih vendimet nr. 42, datë 25.5.2017; nr. 22, datë 20.3.2017; nr. 12, datë 5.3.2012, të Gjykatës Kushtetuese*).

¹ Anëtar A. Binaj votoi kundër.

44. Lidhur me kërkesat për konstatimin e cenimit të së drejtës kushtetuese për një proces të rregullt ligjor, si pasojë e mosgjyqimit të çështjes brenda afatit të arsyeshëm, ka theksuar se arsyeshmëria e zgjatjes së procesit duhet të vlerësohet sipas rrethanave të veçanta të çështjes, duke pasur parasysh sidomos sjelljen e kërkuarit dhe rrezikun që passjell për të kjo tejzgjatje e afateve të gjyqimit, kompleksitetin e çështjes, si dhe sjelljen e autoriteteve (*shih vendimet nr. 16, datë 16.3.2021; nr. 76, datë 4.12.2017, të Gjykatës Kushtetuese*).

i. Periudha që duhet marrë në konsideratë

45. Gjykata ka vlerësuar se kohëzgjatja e procesit normalisht llogaritet nga momenti i fillimit të procesit gjyqësor, deri në momentin kur jepet vendimi (*shih vendimin nr. 83, datë 30.12.2015, të Gjykatës Kushtetuese*).

46. Lidhur me periudhën që duhet marrë në konsideratë, Gjykata vëren se pretendimet e kërkuarit për cenimin e së drejtës për një proces të rregullt ligjor lidhen me periudhën nga data 7.2.2018, kur rekursi është regjistruar në Gjykatën e Lartë, deri ditën e gjyqimit nga Gjykata, ku rekursi i kërkuarit ende nuk është marrë në shqyrtim nga ajo gjykatë.

47. Për sa i takon gjyqimit të mosmarrëveshjeve administrative, në pikën 2 të nenit 60, të ligjit nr. 49/2012 parashikohet se Gjykata e Lartë e shqyrton çështjen brenda 90 ditëve nga data e ardhjes së rekursit dhe akteve bashkëlidhur prej gjykatës në të cilën është dorëzuar rekursi. Nga dosja përkatëse, Gjykata konstaton se rekursi i kërkuarit është regjistruar në datën 7.2.2018 dhe është e natyrshme që kërkuari të kishte pritshmëri për shqyrtimin e çështjes së tij brenda afatit ligjor të lartpërmendur.

48. Për sa më lart, Gjykata vlerëson se *prima facie* në rastin konkret ka tejzgjatje të procedurave gjyqësore dhe për të arritur në përfundimin nëse kemi të bëjmë me cenim të së drejtës për gjykim brenda një afati të arsyeshëm, duhet të analizohen elementet e tjera.

ii. Sjellja/interesi për kërkuarin dhe rreziku që sjell tejzgjatja e procedurave për të

49. Gjykata në jurisprudencën e saj është shprehur se vlerësimi i sjelljes është një element përcaktues i kohëzgjatjes së arsyeshme të procedimeve, duke analizuar rrethanat nëse kërkuari ka vepruar në përputhje me të drejtat procedurale, duke shfaqur ose jo interes të vazhdueshëm për gjykimin e çështjes brenda një afati sa më të përshtatshëm për të dhe nëse ai është bërë shkak ose ka shkaktuar vonesa në këtë drejtim (*shih vendimin nr. 69, datë 17.11.2015, të Gjykatës Kushtetuese*).

50. Sipas GJEDNJ-së, sjellja e kërkuarve është faktor objektiv që duhet të merret parasysh për të vlerësuar nëse është tejkaluar koha e arsyeshme në kuadër të nenit 6, paragrafi 1 të Konventës (*shih Humen kundër Polonisë [GC], 15 tetor 1999, § 66*). Disa kategori çështjesh, për shkak të natyrës së tyre, kërkojnë përshpejtim të posaçëm gjyqimor në procedurat vendase. Në këto raste duhet të merret parasysh çfarë vihet në pikëpyetje për kërkuarin. Kjo do të thotë se disa çështje që lidhen me interesa “vetjake e jetësore”, siç janë ato të kujdestarisë, marrëdhëniet e punës (*shih Tsikakis k. Gjermanisë, 10 shkurt 2011, §§ 64 dhe 68; Thlimmenos k. Greqisë [GC], 6 prill 2000, §§ 60 dhe 62*) lipset të trajtohen me përparësi dhe shpejtësi të veçantë.

51. Duke iu kthyer rastit në shqyrtim, Gjykata vëren se kërkuari ka vepruar në përputhje me të drejtat procedurale dhe nuk rezulton të jetë bërë shkak ose të ketë shkaktuar vonesa në këtë drejtim, përkundrazi, nuk e ka humbur interesin, madje e ka shfaqur atë në mënyrë të pandërprerë, duke kërkuar madje edhe përshpejtimin e gjyqimit të çështjes. Për sa i përket kriterit të interesit për kërkuarin dhe rrezikut që passjell tejzgjatja e procedurave për të, Gjykata vlerëson se çështja konkrete është e një natyre të tillë që interesi i kërkuarit nga kohëzgjatja e tepruar e procedurave gjyqësore rrezikohet në shkallë të konsiderueshme, për sa kohë objekt i kërkesëpadisë së tij ka të bëjë me të drejta vetjake siç është përfitimi i pensionit.

52. Nga ana tjetër, nga pikëpamja e shpejtësisë në gjykim, Gjykata evidenton se *në parim* çështjet administrative, ligjvënësi i ka përcaktuar si çështje që kërkojnë shpejtësi në gjykimin e tyre, duke parashikuar afate më të shpejta gjyqimor (*shih vendimin nr. 33, datë 1.11.2021, të Gjykatës Kushtetuese*).

53. Në përfundim, Gjykata çmon se në rastin konkret tejzgjatja e procedurave gjyqësore paraqet një shkallë të konsiderueshme rreziku për interesin e kërkuarit.

iii. Kompleksiteti i çështjes

54. Gjykata ka theksuar se për vlerësimin e kompleksitetit të procedimeve duhet të kenë rëndësi të gjitha aspektet e çështjes, përfshirë objektin e saj, faktet e kundërshtuara dhe volumin e provave shkresore. Kompleksiteti i çështjes, në balancë me parimin e sigurimit të administrimit të përshtatshëm të drejtësisë, mund të justifikojë kohëzgjatje kohore të konsiderueshme (*shih vendimet nr. 16, datë 16.3.2021; nr. 22, datë 20.3.2017; nr. 14, datë 10.3.2016, të Gjykatës Kushtetuese*). Ajo ka theksuar, gjithashtu, se kompleksiteti i çështjes lidhet me një sërë faktorësh, siç janë natyra e fakteve dhe provave të çështjes, aspekte të ligjit ose ndërthurjes së ligjeve apo akteve, numri i palëve pjesëmarrëse në proces (*shih vendimin 33, datë 1.11.2021, të Gjykatës Kushtetuese*).

55. Gjykata konstaton se në rastin në shqyrtim mosmarrëveshja objekt gjykimi është e natyrës administrative dhe i nënshtrohet rregullave të përcaktuara në ligjin nr. 49/2012. Nga shqyrtimi i akteve përkatëse të paraqitura nga kërkuari, duke iu referuar objektit të kërkesëpadisë së tij, vlerësimit të provave për këtë çështje, si dhe palëve pjesëmarrëse në proces, Gjykata vëren se çështja konkrete nuk paraqet rrethana veçanërisht të vështira ose komplekse që mund të justifikonin vonesën në shqyrtimin e saj, prandaj çmon se merr rëndësi vlerësimi i sjelljes së autoriteteve.

iv. Sjellja e autoriteteve

56. Gjykata ka theksuar se neni 42 i Kushtetutës, si dhe neni 6 i KEDNJ-së vendosin detyrimin për organizimin e sistemit ligjor të vendit në mënyrë të tillë që gjykatat të plotësojnë kërkesat e standardeve për një proces të rregull ligjor, përfshirë këtu edhe atë të gjykimit brenda afatit të arsyeshëm. Në këtë drejtim, gjykatat kanë për detyrë të sigurojnë që të gjitha subjektet që marrin pjesë në proces të sillen në mënyrë që të evitojnë çdo vonesë të panevojshme (*shih vendimet nr. 16, datë 16.3.2021; nr. 76, datë 4.12.2017; nr. 22, datë 20.3.2017; nr. 12, datë 5.3.2012, të Gjykatës Kushtetuese*).

57. Në vlerësimin e kohëzgjatjes së përgjithshme të procedurave, Gjykata ka treguar një qasje më të kujdesshme për të, duke pasur parasysh ndryshimet që solli reforma në sistemin e drejtësisë në vendin tonë dhe efektet e saj, veçanërisht lidhur me plotësimin e numrit të gjyqtarëve në gjykata dhe numrin e madh të çështjeve në pritje për t'u shqyrtuar. Megjithatë, ajo ka vënë re se parashikimi i një reforme të kësaj natyre nuk mund të justifikojë vonesat, pasi shteti është i detyruar të organizojë hyrjen në fuqi dhe zbatimin e masave që shmangin tejzgjatjen e shqyrtimit të çështjeve në pritje. Në këtë drejtim, akumulimi i përkohshëm i çështjeve nuk e ngarkon shtetin me përgjegjësi, me kusht që ky i fundit të ketë ndërmarrë veprime të menjëhershme që synojnë përmirësimin e situatës për të zgjidhur një situatë të këtij lloji. Pavarësisht se ka disa metoda që mund të zbatohen nga gjykatat për të nxitur përkohësisht përsheptimin e gjykimit të çështjeve, nëse edhe një zgjidhje e tillë rezulton në tejzgjatje dhe kthehet në një problem të organizimit strukturor, atëherë shteti duhet të sigurojë miratimin e masave më efektive dhe të organizojë sistemin gjyqësor, në mënyrë që të garantohet e drejta për të marrë një vendim përfundimtar brenda një periudhe të arsyeshme (*shih vendimin nr. 33, datë 1.11.2021, të Gjykatës Kushtetuese*).

58. Gjykata ka vërejtur se Gjykata e Lartë ka ndërmarrë hapa konkretë, duke parashikuar një sërë masash me qëllim uljen e numrit të çështjeve të prapambetura brenda një kohe sa më të shpejtë, por ajo rithekson se masat e marra nga autoritetet shqiptare nuk janë të mjaftueshme, përderisa procedurat në Gjykatën e Lartë po zgjasin tej afateve të arsyeshme (*shih vendimin nr. 33, datë 1.11.2021, të Gjykatës Kushtetuese*).

59. Lidhur me gjykimin e mosmarrëveshjeve administrative, siç është edhe rasti konkret, Gjykata ka vërejtur se garantimi i kryerjes së procesit të rregullt gjyqësor brenda afateve të shpejta dhe të arsyeshme, të parashikuar nga neni 3 i ligjit nr. 49/2012, është parim me rëndësi të veçantë. Ky ka qenë edhe qëllimi i ligjvënësimit në krijimin e gjykatave administrative. Ky ligj synon thjeshtimin e procedurave që kanë objekt zgjidhjen e mosmarrëveshjeve administrative. Afatet konkrete të përcaktuara në ligj për gjykimin e çështjeve duhet të zbatohen nga gjykatat administrative për

shqyrtimin e çështjeve. Për më tepër, ligji nr. 49/2012 ka parashikuar afate të mirëpërcaktuara për gjykimin në shkallë të parë (neni 25 – për veprimet përgatitore, neni 27 – për caktimin e seancës gjyqësore), për gjykimin në apel (neni 48, pika 2 – për shqyrtimin e çështjes nga gjykata e apelit), si dhe për gjykimin në Gjykatën e Lartë (neni 60, pika 2 – rasti në shqyrtim) (*shih vendimet nr. 16, datë 16.3.2021; nr. 59, datë 16.9.2016, të Gjykatës Kushtetuese*).

60. Gjykata është shprehur se respektimi rigoroz i ligjit përbën detyrim për Gjykatën e Lartë, për shkak të pozicionit dhe rolit të saj si gjykatë ligji, për sa kohë ajo ka për detyrë të kontrollojë mënyrën e zbatimit të ligjit material dhe procedural nga ana e gjykatave më të ulëta. Nga i njëjti këndvështrim, për çështje të ngjashme, Gjykata ka vlerësuar se numri i lartë i çështjeve që kanë në ngarkim këto gjykata, nuk mund të përdoren si argumente për të përligjur vonesat në shqyrtimin e çështjeve. Ngarkesa e gjykatave nuk është argument kushtetues që mund të justifikojë mosgjykimin e çështjeve brenda afateve të përcaktuara nga ligjvënësi. Në të kundërt, është detyrë e këtij të fundit të marrë masat dhe të gjejë mjetet e duhura për ndryshimin e gjendjes faktike (vonesa në shqyrtimin e çështjeve nga Gjykata e Lartë), me qëllim që ligjet të zbatohen dhe gjykatat e të gjitha niveleve të funksionojnë normalisht (*shih vendimet nr. 16, datë 16.3.2021; nr. 3, datë 6.12.2018; nr. 46, datë 3.7.2017; nr. 59, datë 16.9.2016, të Gjykatës Kushtetuese*).

61. Duke vlerësuar sa më sipër, si dhe duke parë edhe sjelljen e autoriteteve, e cila nuk ka qenë në nivelin e duhur, për sa i përket eficiencës dhe efikasitetit të masave të deritanishme të marra prej tyre, pasi nuk i kanë garantuar individit të drejtën për mjete juridike *efektive* ankimi, në kuptim të nenit 13 të KEDNJ-së, por edhe për shkak të natyrës së pretendimit të tij që lidhet me mjete të domosdoshme të jetesës, siç është e drejta e pensionit, Gjykata e sheh me vend të konstatojë cenimin e procesit të rregullt për shkak të mosshqyrtimit të çështjes brenda afatit të arsyeshëm. Gjykata thekson, gjithashtu, domosdoshmërinë e përsheptimit të procedurës së gjyimit të rekursit të paraqitur nga kërkuesi dhe, për këtë qëllim, bazuar në nenin 81, pika 3, të ligjit nr. 8577/2000, ajo do të caktojë në pjesën urdhëruese të këtij vendimi edhe afatin brenda të cilit duhet të veprojë Gjykata e Lartë. Në vlerësimin e Gjykatës, ky afat konsiderohet i arsyeshëm dhe i përgjigjet kushteve dhe mundësive të Gjykatës së Lartë për të vepruar në çështjen e kërkuesit.

62. Në këto kushte, Gjykata vëren se ka tejzgjatje të procedurave gjyqësore, që, së pari, nuk i atribuohet kërkuesit, i cili ka vepruar në përputhje me të drejtat dhe detyrimet procedurale dhe nuk rezulton të jetë bërë pengesë për vonesa dhe, së dyti, nuk vjen nga kompleksiteti i çështjes, e cila për nga natyra e saj nuk mund të bëhej shkak për tejzgjatjen e afatit. Së fundi, duke u nisur nga sjellja e autoriteteve, veprimet dhe mosveprimet e të cilave kanë shkaktuar tejzgjatjen e afatit të arsyeshëm, Gjykata vlerëson se ky pretendim i kërkuesit është i bazuar dhe duhet pranuar.

63. Si përfundim, bazuar në sa më sipër, Gjykata çmon se në rastin konkret është cenuar e drejta për një proces të rregullt ligjor, si rezultat i mosgjyimit të çështjes në Gjykatën e Lartë brenda afatit të arsyeshëm.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, në mbështetje të neneve 131, pika 1, shkronja “P” dhe 134, pika 1, shkronja “I”, të Kushtetutës, si dhe neneve 71 dhe 72 të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000, “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar, me shumicë votash,

VENDOSI:

1. Pranimin pjesërisht të kërkesës.
2. Konstatimin e cenimit të së drejtës për gjykim brenda një afati të arsyeshëm.
3. Detyrimin e Gjykatës së Lartë për të gjykuar çështjen brenda 6 muajve nga data e hyrjes në fuqi të këtij vendimi.

4. Rrëzimin e kërtimeve të tjera.

Ky vendim është përfundimtar, i formës së prerë dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.

Marrë më 1.11.2021.

Shpallur më 1.12.2021.

Kryetare: Vitore Tusha

Anëtarë pro: Marsida Xhaferllari, Elsa Toska, Fiona Papajorgji, Përparim Kalo, Sonila Bejtja

Anëtarë kundër: Altin Binaj

MENDIM PAKICE

1. Në gjykimin kushtetues të çështjes me kërkuar shtetasin Selman Gazidedja, jam kundër qëndrimit të shumicës për pranimin pjesërisht të kërkesës, pasi vlerësoj se kërkuar nuk i ka shteruar mjetet juridike efektive në dispozicion përpara se t'i drejtohej Gjykatës dhe, për rrjedhojë, në kushtet e mospërbushjes së këtij kriteri të legjitimitetit, kërkesa e tij duhet të rrëzohet. Për këtë arsye, bazuar në nenin 132, pika 3, të Kushtetutës dhe nenin 72, pika 8, të ligjit nr. 8577/2000, që parashikojnë publikimin e mendimit të pakicës së bashku me vendimin përfundimtar, në vijim po parashtoj argumentet që mbështesin qëndrimin e mësipërm.

2. Sikurse u përmend edhe më sipër, pakica vlerëson se kërkuar nuk legjitimohet t'i drejtohet Gjykatës, për shkak se ai nuk i ka shteruar më parë të gjitha mjetet juridike efektive që ka në dispozicion nga legjislacioni shqiptar.

3. Ashtu si me të drejtë ka theksuar edhe shumica, çështja e legjitimitetit (*locus standi*) është vlerësuar nga Gjykata si një ndër aspektet kryesore që lidhet me inicimin e një procesi kushtetues. Sipas neneve 131, pika 1, shkronja "P" dhe 134, pika 1, shkronja "I" dhe pika 2, të Kushtetutës, si dhe nenit 71, të ligjit nr. 8577/2000, çdo individ, person fizik ose juridik, subjekt i së drejtës private dhe publike, mund të vërë në lëvizje Gjykatën për gjykimin përfundimtar të ankesave kundër çdo akti të pushtetit publik ose vendimi gjyqësor, që cenon të drejtat dhe liritë themelore të garantuara në Kushtetutë.

4. Ankimi kushtetues individual, në çdo rast, duhet të plotësojë kriteret e nenit 71/a të ligjit nr. 8577/2000, që lidhen me shterimin e mjeteve juridike, afatin e paraqitjes së kërkesës, pasojat negative të pësura në mënyrë të drejtpërdrejtë e reale, si dhe mundësinë për rivendosjen në vend të së drejtës së shkelur të individit.

5. Në kuptim të sa më sipër, një nga kriteret paraprake që duhet të përmbushet nga individ përpara se t'i drejtohet Gjykatës lidhet me *shterimin e mjeteve juridike efektive*, që përcaktohet nga nenet 131, pika 1, shkronja "P" dhe 134, pika 1, shkronja "I", të Kushtetutës, si dhe neni 71/a, pika 1, shkronja "a", i ligjit nr. 8577/2000. Ky rregull nënkupton që kërkuar duhet të shfrytëzojë në rrugë normale mjetet juridike, të cilat janë të përshtatshme, të disponueshme dhe të frytshme për një çështje konkrete. Shterimi i mjeteve përbën parakusht që duhet përmbushur nga kërkuar, i cili, para se t'i drejtohet Gjykatës duhet të vërtetojë se i ka përdorur të gjitha mjetet juridike të njohura nga ligji dhe të mjaftueshme për të rivendosur të drejtat e shkelura. Mjetet juridike shpërbëjnë kur në varësi të rrethanave të çështjes rregullat procedurale nuk parashikojnë mjete të tjera ankimi (*shih vendimin nr. 38, datë 25.4.2017, të Gjykatës Kushtetuese*).

6. Lidhur me objektin e çështjes në këtë gjykim rezulton se prej datës 5.11.2017, kur kanë hyrë në fuqi ndryshimet ligjore në nenet 399/1–399/12 të KPC-së, legjislacioni shqiptar parashikon një mjet juridik ankimi *efektiv*, i cili garanton përshpejtimin e procesit gjyqësor, si dhe dëmshpërblimin, pra sjell rezultat konkret në rivendosjen e së drejtës së shkelur për kryerjen e procesit gjyqësor brenda afateve të arsyeshme ligjore (*shih vendimin nr. 80, datë 18.12.2017, të Gjykatës Kushtetuese*).

7. Edhe GJEDNJ-ja, në vendimin *Bara dhe Kola kundër Shqipërisë, datë 12 tetor 2021*, ka arritur në përfundimin se mjeti juridik, i parashikuar në nenet 399/1 e vijuese të KPC-së është efektiv, por që të mbetet i tillë edhe në praktikë, kërkesa për konstatimin e shkeljes dhe përshpejtimin e procedurave, në bazë të nenit 399/6, pika 1, të KPC-së, duhet të shqyrtohet me shpejtësi nga gjykata (*shih paragrafët 107 dhe 119*).

8. Sa më lart, duke ndjekur edhe linjën e jurisprudencës së GJEDNJ-së, pakica bashkohet me vlerësimin e shumicës se nenet 399/1 e vijuese të KPC-së janë efektive në parim, pasi plotësojnë standardet lidhur me mjetin efektiv përshpejtues dhe dëmshpërblyes dhe se në këndvështrim të kriterit të shterimit të mjeteve juridike *efektive*, të parashikuar nga neni 131, pika 1, shkronja “F”, i Kushtetutës, Gjykata duhet të shqyrtojë efektivitetin e këtij mjeti në dritën e rrethanave të çdo rasti konkret.

9. Po ashtu, lidhur me sa më sipër, sikurse me të drejtë ka theksuar edhe shumica, duhet mbajtur në konsideratë edhe fakti se për zbatimin e mjeteve juridike të parashikuara nga KPC-ja për konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm dhe përshpejtimin e procedurave nuk ka ende një qëndrim të konsoliduar nga gjykatat e juridiksionit të zakonshëm, duke qenë se janë rregulla relativisht të reja, ndërkohë që gjykatat e zakonshme, gjatë zbatimit të dispozitave procedurale dhe shqyrtimit të kërkesave për përshpejtim, duhet të shmangin formalizmat e tepruar dhe të shqyrtojnë këto lloj kërkesash me përparësi, përndryshe ky mjet ankimi do të humbiste qëllimin për të cilin është miratuar nga ligjvënësi. Në këtë aspekt, gjykatat, në shqyrtimin e këtyre kërkesave, duhet të kenë parasysh kriteret të tilla, si: lloji i së drejtës objekt kërkitimi dhe natyra e çështjes së themelit për të cilën kërkohet përshpejtimi, dëmi i mundshëm që mund t’i vijë kërkuarit, kohëzgjatja e çështjes në shkallë të zakonshme të gjykimit, organizimi i brendshëm i punës në gjykatë, si dhe çdo kriter i rëndësishëm, me qëllim që të mos cenohet thelbi i së drejtës (*shih paragrafët 27 dhe 28 të vendimit*).

10. Por duke qenë i të njëjtit mendim për kriteret e përgjithshme që duhen mbajtur në konsideratë për të përcaktuar efektivitetin edhe në praktikë të neneve 399/1 e vijuese të KPC-së, pakica ka qëndrim të ndryshëm me shumicën në përfundimin që ajo ka nxjerrë, pas aplikimit të këtyre kriterëve në çështjen në gjykim.

11. Duke iu kthyer rastit konkret, rezulton se rekursi i kërkuarit është regjistruar në Gjykatën e Lartë me datë 7.2.2018 dhe nuk është gjykuar ende. Gjithashtu kërkuari ka paraqitur në datën 18.9.2020 në Gjykatën e Lartë edhe një kërkesë për konstatimin prej saj të shkeljes së afatit të arsyeshëm dhe përshpejtimin e procedurave gjyqësore në gjykimin e kësaj çështjeje, kërkesë e cila është në fazën e studimit.

12. Lidhur me afatin e shqyrtimit të rekursit elementë të rëndësishëm për t’u konsideruar janë numri i afatit të çështjeve të mbetura në gjykim, si dhe mungesa për arsye të njohura objektive e numrit të kolegjeve të parashikuar nga ligji për funksionimin normal të asaj gjykate, i domosdoshëm sidomos për shqyrtimin e kërkesave për përshpejtimin e procedurave gjyqësore.

13. Gjykata e Lartë nuk ka qenë tërësisht funksionale që nga muaji maj 2019. Ajo ka rifilluar të funksionojë në 11 mars 2020 me krijimin e një trupe gjyqësore prej tri gjyqtarësh dhe në datë 19 mars 2021 në këtë gjykatë u shtuan edhe katër gjyqtarë të tjerë, të cilët në mbledhjen e datës 1 prill 2021 të Këshillit të Gjykatës së Lartë, u caktuan në disa kolegje të Gjykatës së Lartë. Prej korrikut 2021 Gjykata e Lartë ka gjithsej në trupën e vet gjyqësore nëntë gjyqtarë.

14. Sikurse konstatohet edhe nga kronologjia e mësipërme kohore, qysh nga momenti i paraqitjes së kërkesës, në muajin shtator 2020 dhe deri në muajin prill 2021, Gjykata e Lartë e ka pasur të pamundur objektivisht të marrë në shqyrtim kërkesën për konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm dhe përshpejtimin e procedurave në gjykimin e çështjes së kërkuarit Selman Gazidedja, për shkak se deri në atë periudhë ajo ka pasur vetëm një koleg, ndërkohë që në bazë të nenit 399/6, pika 1, shkronja “c”, të KPC-së, këto kërkesa shqyrtohen nga një koleg tjetër i Gjykatës së Lartë nga ai që shqyrton çështjen e themelit. Ky është një fakt i rëndësishëm që dallon çështjen në gjykim nga

rasti Bara & Kola, në të cilën kërkesa për përsheptimin e procedurave ishte paraqitur në Gjykatën e Lartë në një moment kohor kur ajo kishte edhe kolegje të tjera për shqyrtimin e kërkesave.

15. Nga ana tjetër, Gjykata e Lartë, me shkresën nr. 2081/1 prot., datë 22.6.2021, ka informuar Gjykatën se janë 18 çështje të regjistruara për konstatim shkelje afati dhe përsheptim të procedurave, për sa u përket mosmarrëveshjeve që janë në gjykim, të cilat ndodhen në fazën e studimit. Ndërkohë, referuar faqes zyrtare të Gjykatës së Lartë, rezulton se deri në muajin nëntor 2021, pas krijimit të kolegjeve të tjera të përmendura më sipër, janë zhvilluar gjykime dhe janë marrë disa vendime për çështje me objekt konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm dhe përsheptimin e procedurave për mosmarrëveshje në atë gjykatë.

16. Po ashtu, referuar *Raportit mbi gjendjen e sistemit gjyqësor dhe veprimtarinë e Këshillit të Lartë Gjyqësor për vitin 2020*, vërehet se edhe KLGJ-ja ka marrë masa për reduktimin e çështjeve të prapambetura dhe rritjen e efikasitetit në Gjykatën e Lartë duke shtuar staf mbështetës dhe marrë masa të tjera për këtë qëllim. Edhe me shkresën e Gjykatës së Lartë dërguar për informacion Gjykatës, rezulton se Gjykata e Lartë ka marrë hapa konkretë, duke parashikuar një sërë masash me qëllim uljen e numrit të çështjeve të prapambetura brenda një kohe sa më të shpejtë, si: rritja e kapaciteteve njerëzore, inventarizimi i çështjeve, përpunimi i tyre deri në shqyrtimin e tyre, përgatitja e planeve të veprimit me qëllim shqyrtimin e çështjeve sipas kronologjisë kohore dhe specifikës së çështjes (*shih paragrafin 34 të vendimit*).

17. Nga analiza në tërësinë e tyre të rrethanave të përmendura më sipër, të vlerësuara në kuadrin e çështjes konkrete, sidomos të atyre që kanë të bëjnë me faktin se në kohën e paraqitjes së kërkesës për konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm dhe përsheptimin e procedurave të gjyimit të çështjes në Gjykatën e Lartë, kjo e fundit ishte në pamundësi objektive për të shqyrtuar kërkesën, me faktin se aktualisht kërkesa është në fazë studimi në Gjykatën e Lartë, me faktin se në Gjykatën e Lartë janë duke u gjykuar aktualisht kërkesa me objekt të njëjtë me atë të kërkuarit Selman Gazidedja, krijohet bindja e plotë e pakicës se mjeti ligjor në rastin konkret është efektiv edhe në praktikë dhe kërkuari nuk legjitimohet t'i drejtohet Gjykatës Kushtetuese përpara se të përfundojë gjykimi i kërkesës në Gjykatën e Lartë.

18. Si rrjedhim i përfundimit të mësipërm, në vlerësimin e pakicës kërkesa e shtetasit Selman Gazidedja duhej të ishte rrëzuar.

Anëtar: Altin Binaj